

Романов Є. Ю.

студент 3-го курсу ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник: **Борець Л.В.**

доцент ФСП НТУУ «КПІ», к.ю.н., доцент

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ АДВОКАТА У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Розбудова нової правової держави є майже неможливою без створення гарантій для захисту прав та інтересів людини, без забезпечення дієвого механізму функціонування такого демократичного інституту, яким є адвокатура.

Процесуальною формою діяльності адвоката у цивільному судочинстві є інститут судового представництва. Реалізація свого процесуального представництва у суді, покладає на адвоката виконання в цивільному процесі таких важливих функцій – сприяння здійсненню правосуддя, представницька функція, а також найважливіша правозахисна функція. Суттю участі адвоката в цивільному процесі є здійснення представництва і захисту особистих немайнових, суб'єктивних майнових прав і охоронюваних законом інтересів юридичних і фізичних осіб, а також сприяння суду у всебічному, повному й об'єктивному встановленні всіх обставин справи. Як один з найактивніших учасників судового розгляду адвокат сприяє з'ясуванню всіх обставин цивільної справи, а також прав і обов'язків сторін. Разом з тим, виступаючи в процесі представником, він має використовувати всі вказані в законі способи захисту законних інтересів свого довірителя. Саме обов'язки правозаступництва особливо виділяють адвоката серед всіх інших представників у цивільному процесі і делегують його особливе процесуальне становище.

Цивільний кодекс України (надалі – ЦК) першим закріплює представництво в якості правовідносин, в якому одна сторона (представник) має право або зобов'язана на вчинення певного правочину від імені іншої сторони, яку вона законно представляє (ст. 237 ЦК). У цивільно-процесуальному представництві адвоката зазвичай виникають два види правовідносин: між особою, та адвокатом, який представляє інтереси цієї особи; між судом і адвокатом. Правовідносини між довірителем (стороною, третіми особами та ін.) і адвокатом мають як процесуально-правовий, так і матеріально-правовий характер. Матеріально-правовий повинен ґрунтуватися на договорі доручення. Процесуально-правовий як правило виникає у зв'язку з оформленням і визначенням обсягу повноважень представника особи в цивільному процесі і саме ст. 44 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК) регулює його. Правові відносини між судом і адвокатом у цивільному процесі регулюються за допомогою норм процесуального права (ст. 38, 40-42 ЦПК). Об'єкти правовідносин, що складаються між судом та

представниками, можна розділити на спеціальні та загальні. Загальним об'єктом правовідносин між представником позивача і судом є задоволення певних позовних вимог довірителя; між представником відповідача і судом – задоволення зустрічного позову, який був поданий представником в інтересах відповідача або відмова в задоволенні позовних вимог позивача, тощо. Спеціальними об'єктами правовідносин між представниками і судом є процесуальні наслідки, на досягнення цих процесуальних наслідків спрямовуються конкретні процесуальні дії, а також обов'язки та права представників на різних стадіях процесу: встановлення деяких фактів, задоволення (або відмова в задоволенні) різного роду клопотань (заяв, відводів), заміна судді, отримання результатів експертизи тощо. Для процесуального положення адвоката-представника характерним є те, що він коли вступає у правовідносини із судом, завжди має самостійні процесуальні права та обов'язки, при цьому захищає не свої інтереси, а права та інтереси осіб, яких представляє та діє у всьому процесі від їх імені.

Закон не передбачає особливих випадків обов'язкового представництва всіх учасників цивільного спору, не передбачає він також і обов'язкового захисту у кримінальному процесі прав обвинуваченого шляхом представництва. Сьогодні після переведення принципів змагальності до розряду конституційних, з обов'язків суду було виключено збирання доказів за власною ініціативою. Зараз принцип змагальності покладає обов'язки по доведенню обставин, на котрі посилаються сторони для обґрунтування своїх вимог або заперечень, на плечі цих самих сторін та їх представників (ст. 10 ЦПК). Тому не маючи кваліфікованої юридичної допомоги у справах цивільного судочинства, яку може надати лише адвокат, стороні, вочевидь, буде важко самій справитися з цими обов'язками. Хоча обов'язкова участь адвоката в цивільному судочинстві не може бути примусовою, але така участь досить суттєво підвищить якість та рівень проведення цивільного процесу, а також ефективність захисту прав і інтересів юридичних і фізичних осіб.

Існують випадки, коли у процесі одночасно беруть участь декілька представників з боку однієї особи. В таких випадках вони повинні погоджувати між собою правову позицію щодо справи, а виникнення між ними протиріч під час судового розгляду справи є недопустимим; процесуальні дії, які вчинив один із представників у межах, які були надані йому стороною повноважень, повинні розглядатись як такі, що вчинюються за згодою всіх інших представників, що виступають на боці однієї сторони; довіритель має право розділити процесуальні права між кількома представниками, призначивши кожному з них виконувати певні окремі завдання. Також буде доцільним закріпити у законі норму, яка надасть суду право обмежити кількість представників однієї особи, якщо ці представники будуть умисно затягувати ведення справи.

Адвокат має активно використовувати надані йому законом права для одержання матеріалів доказового характеру, зокрема, одержувати інформацію на підприємствах, в організаціях і установах. Отримані за адвокатським запитом документи долучаються до позовної заяви чи до матеріалів справи в процесі її розгляду. Зазначене право не є абсолютним. Деякі відомості можуть бути витребувані тільки судом, та й самі юридичні особи нерідко ігнорують адвокатські запити. Проте адвокат повинен активно використовувати надане йому право. Позитивним вирішенням цієї проблеми є закріплення у законі права адвоката заявляти клопотання про витребування доказів у випадках, коли щодо їх отримання є складнощі, а також обов'язок суду витребувати такі докази. У заяві про витребування доказів представник повинен зазначити, який доказ вимагається, підстави, за яких особа вважає, що доказ знаходиться в іншій особі, та обставини, які можуть підтвердити цей доказ (ст. 137 ЦПК).

Список використаної літератури:

1. Цивільний процес: навчальний посібник. / А.В. Андрушко, Ю.В. Білоусов, Р.О. Стефанчук, О.І. Угриновська / за ред. Ю.В. Білоусова. 2005. – 172 с.
2. Цивільний процес України : академічний курс : [підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.]; [за ред. С.Я. Фурси]. - К. : Видавець Фурса С.Я. : КНТ, 2009. - 848 с.
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004